

KADINLARIN EVDE İŞ KOLAYLAŞTIRMA YÖNTEMLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ VE BU YÖNTEMLERİ KULLANMA DURUMLARI

Nurten ÇEKAL¹

1.GİRİŞ

Evde bir ücret karşılığı yapılamayan üretim faaliyetleri ev işlerini oluşturur. Ev işleri, ailenin fonksiyonunu yerine getirebilmesi ve bireylerin refahının sağlanabilmesi için gereklidir (1). Günümüzde yemek hazırlama, çamaşır yıkama, temizlik, çocuk bakımı gibi ev işi olarak adlandırılan pek çok hizmet ve faaliyet kadın tarafından gerçekleştirilmektedir. Düzenli ve mutlu bir aile yaşamının sürdürülmesinde önemli rol oynayan ev işlerinin gerçekleştirilmesinde de temel sorumluluk kadına ait olmakta ve kadınların çoğunluğu ev işlerine bağımlı olmaktadır. Dolayısı ile kadın ev dışında para getiren bir işte çalışsa da, diğer mesleği olan ev kadınlığını sürdürmektedir (7).

Ev işlerinin yürütülmesinde materyal kaynaklar kadar zaman, fiziksel kapasite ve zihinsel yetenek gibi insansal kaynaklar da önemli rol oynar. Bireyin işe karşı olan ilgi ve tutumu iş hakkındaki bilgi ve becerisi, iş için gereken zaman ile o iş için ayrılan zamanın uygunluğu işi kolaylaştırır (5). İş kolaylaştırma, evle ilgili işlerin daha etkili yollarla, süratli ve güçlük çekilmeden yapılabilmesi ve işin daha kolay yapılma yollarının geliştirilmesi olarak tanımlanabilir. Evle ilgili işlerde özellikle insansal ve materyal kaynakların optimum kombinasyonu işleri büyük ölçüde kolaylaştırır (2). İş kolaylaştırma, işi yaparken insan gücünden ve kullanılan materyal kaynaklardan maksimum düzeyde yararlanma yolları ile işi yapan bireylerin en uygun koşullar altında, minimum düzeyde enerji harcayarak çalışmasını sağlayacak fiziksel çevre koşullarını ve olanaklarını araştıran bir bilim dalıdır (6).

Ev işlerini yapan kimseler işlerin daha kolay yapılmasını arzu ederler. Ev işlerini kolaylaştırmada ilk adım her işe ilişkin tutumların belirlenmesi ve işin doğru yapıp yapılmadığının araştırılmasıdır. Bu nedenle iş; niçin yapılıyor, nasıl yapılıyor, iş daha az zaman ve çaba harcayarak yapılabilir mi, çalışma yeri ve araç gereçler yeniden düzenlenerek daha uygun bir çalışma ortamı sağlanabilir mi, işin yürütülmesi için daha uygun ekipmanlar kullanılabilir mi gibi soruların cevaplandırılması gerekir.

Bu soruların cevaplanması genellikle bir sonraki adım için yol gösterir, gerekli düzenlemelerin yapılması ise mevcut yöntemin değerini artırır. Hiç kimse işin yapımı ile ilgili bazı sonuçları görmeden mevcut alışkanlıklarını değiştirmeyi istemez. Bu nedenle yeni bir yöntemin davranışa dönüştürülmesi oldukça güç olmaktadır. İşin yapım yöntemlerinin düzeltilmesi ve yeni yöntemin yararlarının fark edilmesi, yorgunluğu ve harcanan zamanı azaltarak faaliyetin kolaylıkla planlanmasını ve daha verimli yürütülmesini sağlayabilir (6).

2.MATERYAL VE YÖNTEM

Bu araştırma Denizli kentsel kesimde çalışan ve çalışmayan kadınların iş kolaylaştırma yöntemlerine ilişkin görüşleri ve bu yöntemleri kullanma durumlarını belirlemek amacı ile planlanmış ve yürütülmüştür. Araştırma kapsamına herhangi bir kamu kurumunda çalışan ve ev dışında hiçbir kurumda çalışmayan evli kadınlar tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenmiş ve 126 çalışan 136 çalışmayan olmak üzere toplam 262 evli kadın alınmıştır. Araştırma ile ilgili veriler anket formu ile kadınlar ile yüz yüze görüşülerek toplanmıştır.

¹Nurten ÇEKAL, Yrd.Doç.Dr., Pamukkale Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Turizm ve Otel İşletmeciliği Programı.

Araştırma kapsamına; herhangi bir kamu kurumunda çalışan ve ev dışında hiçbir kurumda çalışmayan evli kadınlar tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenmiş ve 126 çalışan 136 çalışmayan olmak üzere toplam 262 evli kadın alınmıştır. Araştırma ile ilgili veriler anket formu ile kadınlar ile yüz yüze görüşülerek toplanmıştır.

Kadınların evle ilgili işlerde iş kolaylaştırma yöntemlerine ilişkin görüşleri kesinlikle katılıyorum ve kesinlikle katılmıyorum arasındaki 5'li derecelendirme ile yapılmıştır. Puanlama cevabın doğruluk durumuna göre 5'den 1'e veya 1'den 5'e şeklinde değerlendirilmiştir. Kadınların iş kolaylaştırma yöntemlerini kullanma durumlarına göre evet 3 puan, bazen 2 puan, hayır 1 puan olarak değerlendirilmiştir. Puanlama cevabın doğruluk durumuna göre 3'den 1'e ve 1'den 3'e şeklinde değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler SPSS 11.00 İstatistik programında değerlendirilmiştir. Kadınların evde iş kolaylaştırıcı yöntemlere ilişkin görüşleri ve iş kolaylaştırıcı yöntemleri kullanma durumlarına çalışma durumunun etkisi (t testi) ile yaşın ve öğrenim durumunun etkisi ise (varyans analizi) ile araştırılmıştır.

3.ARAŞTIRMA SONUÇLARI

3.1. Kadınlara Yönelik Genel Bilgiler

Araştırma kapsamına alınan kadınların yaşları 19–68 arasında değişmekte olup ortalama yaşları $34\pm 8,35$ 'tir. Üniversite mezunu olan kadınların oranı %34,7, lise mezunu ve ilkokul mezunu olanların oranları birbirine eşittir (%26,3). Kadınların %12,6'sı ise ortaokul mezunudur. Kadınların evlilik süreleri 1–48 yıl arasında değişmekte olup ortalama evlilik süreleri $12,5\pm 8,99$ 'dur. Deneklerin %48,1'i herhangi bir kamu kurumunda çalışmakta, %51,9'u ise ev kadınıdır.

3.2. Çalışan ve Çalışmayan Kadınların İş Kolaylaştırıcı Yöntemleri Kullanma Durumları

Çalışan kadınlarda “yeni ürünü denemeden reddedenlerin ($t= -1,353$ $F=7.106$ $p<0,01$)”, “sonuçlarından emin olmasa bile yeni fikirlere açık olanların ($t=3,669$ $F=4,555$ $p<0,05$)”, “iş adımlara bölenlerin ($t=3,672$ $F=5,325$ $p<0,05$)”, “yeni yemekleri pişirme yöntemlerini denemeye çalışanların ($t=2,865$ $F=21,623$ $p<0,01$)”, “arkadaşları ya da yakınları ile iş kolaylaştırma yöntemlerini tartışanların ($t=2,302$ $F=8,159$ $p<0,01$)”, “piyasaya çıkan ürünleri ($t=2,313$ $F=12,321$ $p<0,01$)” ve “ürün ve malzemeler konusundaki değişiklikleri izleyenlerin ($t=3,500$ $F=24,860$ $p<0,01$)” oranlarının çalışmayan kadınlardan daha yüksek olduğu ve farklılığın istatistiksel olarak da önemli bulunduğu belirlenmiştir. Ütüleme sırasında ütü masası ($t=2,806$ $F=35,655$ $p<0,01$), buharlı veya pres ütü ($t=-2,314$ $F=22,998$ $p<0,01$) kullanma bakımından çalışan ve çalışmayan kadınlar arasındaki farklılık istatistiksel olarak önemli bulunmuştur. Çalışan kadınların bu tip iş kolaylaştırıcı materyalleri daha fazla kullandıkları belirlenmiştir.

Çizelge 1. Çalışan ve Çalışmayan Kadınların Evle İlgili İşlere Yönelik İş Kolaylaştırıcı Yöntemleri Kullanma Durumu İlişkisi (t testi)

<i>Evle İlgili İşlerde İş Kolaylaştırıcı Yöntemleri Kullanma Durumları</i>	<i>X</i>	<i>t</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Yeni bir ürünü hiç denemeden reddeder misiniz?	2,0894 2,1942	-1,353	7,106	,008*
Sonuçlarından emin olmasanız bile yeni fikirlere açık mısınız?	2,5610 2,2518	3,669	4,555	,034*
Önerilen yöntemleri acil durumlar dışında da kullanır mısınız?	2,3089 2,0144	3,312	2,265	,133
İşi adımlara böler misiniz?	2,6260 2,3309	3,672	5,325	,022*
Bazı işlem basamaklarını/ adımları atlar ya da bazılarını birleştirir misiniz?	2,3902 2,2806	1,297	,013	,911
Yeni yemekleri ve pişirme yöntemlerini öğrenmeye çalışır mısınız?	2,7154 2,4892	2,865	21,623	,000**
Ürün ve malzemeler konusundaki değişiklikleri izler misiniz?	2,6585 2,3597	3,500	24,860	,000**
Arkadaşlarınız ve yakınlarınızla iş kolaylaştırma konularını tartışır mısınız?	2,6260 2,4317	2,302	8,159	,005*
Piyasaya çıkan yeni ürünleri izler misiniz?	2,5122 2,3094	2,313	12,321	,001**
İş yaparken her iki elinizi birlikte kullanır mısınız?	2,7805 2,8273	-,769	1,770	,185
Gidiş-gelişi önlemek için tepsi, sini veya servis arabası kullanır mısınız?	2,5772 2,6978	-1,438	2,571	,110
Kirli kapları eviyeğin sağında mı depoluyorsunuz?	2,2602 2,1007	1,412	,853	,357
Ütüleme sırasında ütü masası kullanıyor musunuz?	2,9350 2,7842	2,806	35,655	,000**
Ütülemede buharlı veya pres ütü kullanıyor musunuz?	2,9024 2,7626	2,314	22,998	,000**
Çamaşırları asarken, çamaşır sepetini yüksek bir obje üzerine yerleştirir misiniz?	2,3171 2,3237	-,069	,604	,438
Ev temizliğini yaparken elektrikli süpürgeğin kol uzunluğu ve/ veya fırçanın boyu eğilmeyi önleyecek kadar uzun mu?	2,7561 2,7698	-,175	,076	,783

*p < 0,05 ** p < 0,01

3.3. Kadınların İş Kolaylaştırıcı Yöntemleri Kullanma Durumları Üzerine Yaşın Etkisi

Kadınların yeni bir ürünü kullanmadan reddetme durumu üzerine yaşın etkisi istatistiksel olarak önemli bulunmuştur. Buna göre 46 yaş ve daha üzeri yaş grubundaki kadınlar ile diğer yaş gruplarındaki kadınlar arasındaki farklılık istatistiksel olarak önemli bulunmuştur (F=5,490 p<0,01). 46 yaş ve daha üst yaş grubunda yeni ürünleri deneyen kadınların oranının diğer yaş gruplarındaki kadınlardan daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bazı işlem basamaklarını atlama ya da bazılarını birleştirme durumu üzerine yaşın etkisinin istatistiksel olarak önemli olduğu belirlenmiştir. Bazı işlem basamaklarını / adımları atlamayan ya da birleştirmeyen kadınların oranının 26–35 yaş grubunda, 25 yaş ve daha genç gruba göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir (F=3,775 p<0,05). Yeni yemekleri pişirme yöntemlerini öğrenmeye çalışma bakımından 46 yaş ve daha üst yaş grubundaki kadınların oranının diğer yaş grubundaki kadınlara kıyasla daha düşük olduğu belirlenmiş olup bu farklılık istatistiksel olarak önemli bulunmuştur (F=6,018 p<0,01). Kadınların arkadaşları ve yakınları ile iş kolaylaştırma konularını tartışma durumları üzerinde yaşın etkisinin istatistiksel olarak önemli olduğu belirlenmiştir (F=3,275 p< 0,05). Buna göre 26–35 yaş grubundakilerin 46 yaş ve daha üst yaş grubundaki kadınlara oranla, arkadaşları ve yakınları ile iş kolaylaştırma konusunda

daha fazla tartıştıkları belirlenmiştir. Piyasada çıkan yeni ürünleri izleme üzerine yaşın etkisi istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($F=5,674$ $p<0,01$). Piyasada çıkan yeni ürünleri takip edenlerin oranının 46 yaş ve daha üst yaş grubundaki kadınlarda 25 yaş ve daha genç ve 26–35 yaş grubundaki kadınlardan daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 2. Kadınların İş Kolaylaştırıcı Yöntemleri Kullanma Durumları Üzerine Yaşın Etkisi (Oneway ANOVA)

<i>Evle İlgili İşlerde İş Kolaylaştırıcı Yöntemleri Kullanma Durumları</i>	Kareler Toplamı	F	p	Scheffe
Yeni bir ürünü hiç denemeden reddeder misiniz?	6,192	5,490	,001	1–4, 2–4, 3–4
Sonuçlarından emin olmasanız bile yeni fikirlere açık mısınız?	1,491	1,024	,383	
Önerilen yöntemleri acil durumlar dışında da kullanır mısınız?	1,154	,716	,543	
İşi adımlara böler misiniz?	3,216	2,469	,062	
Bazı işlem basamaklarını/ adımları atlar ya da bazılarını birleştirir misiniz?	5,134	3,775	,011	1–2
Yeni yemekleri ve pişirme yöntemlerini öğrenmeye çalışır mısınız?	7,136	6,018	,001	1–4, 2–4, 3–4
Ürün ve malzemeler konusundaki değişiklikleri izler misiniz?	1,154	,774	,510	
Arkadaşlarınız ve yakınlarınızla iş kolaylaştırma konularını tartışır mısınız?	4,525	3,275	,022	2–4
Piyasaya çıkan yeni ürünleri izler misiniz?	8,239	5,674	,001	1–4, 2–4
İş yaparken her iki elinizi birlikte kullanır mısınız?	,513	,705	,705	
Gidiş-gelişi önlemek için tepsi, sini veya servis arabası kullanır mısınız?	1,506	14,075	1,075	
Kirli kapları eviyeğin sağında mı depoluyorsunuz?	,875	,335	,335	
Ütüleme sırasında ütü masası kullanıyor musunuz?	1,453	2,549	,056	
Ütülemede buharlı ve pres ütü kullanıyor musunuz?	,959	1,324	,267	
Çamaşırları asarken, çamaşır sepetini yüksek bir obje üzerine yerleştirir misiniz?	1,664	,921	,431	
Ev temizliğini yaparken elektrikli süpürgeğin kol uzunluğu ve/veya fırçanın boyu eğilmeyi önleyecek kadar uzun mu?	,558	,467	,706	

Yaş grubu= 1: ≤25, 2:26–35, 3: 36–45, 4: 46≥ Sd=3

3.4.Kadınların İş Kolaylaştırıcı Yöntemleri Kullanma Durumları üzerine öğrenimin etkisi

“*Sonuçlarından emin olmasanız bile yeni fikirlere açık mısınız ?*” sorusuna evet diyenlerin oranının ortaokul mezunu kadınlarda üniversite mezunu kadınlara oranla daha yüksek olduğu belirlenmiş olup bu farklılığın istatistiksel olarak önemli olduğu saptanmıştır ($F=2,908$ $p<0,05$). “*Önerilen yöntemleri acil durumlar dışında da kullanma*” üzerine öğrenimin etkili olduğu belirlenmiştir. Üniversite mezunu ve lise mezunlarının önerilen yöntemleri acil durumlar dışında ortaokul mezunu kadınlardan daha fazla kullandıkları belirlenmiştir ($F=7,302$ $p<0,01$). “*İşi adımlara bölme*” durumu üzerine öğrenimin etkisinin önemli olduğu ($F=10,746$ $p<0,01$), üniversite mezunu ve lise mezunu kadınların ilkökul mezunu kadınlara göre işi daha fazla adımlara böldükleri belirlenmiştir. Üniversite ve lise mezunu kadınların yeni yemekleri pişirme yöntemlerini ilkökul mezunu kadınlara kıyasla daha fazla öğrenmeye çalıştıkları belirlenmiş olup bu farklılık anlamlıdır ($F=10,871$ $p<0,01$). Ortaokul ve lise mezunu kadınların ürün ve malzemeleri ilkökul mezunu kadınlara oranla daha fazla izledikleri

belirlenmiştir (F=7,954 p<0,01). İlkokul mezunu kadınların “arkadaşları ve yakınları ile iş kolaylaştırma yöntemlerini tartışma” oranının ortaokul, lise ve üniversite mezunu kadınlardan daha düşük olduğu ve bu farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (F=7,551 p<0,01). Piyasaya çıkan yeni ürünleri izleme üzerine öğrenim durumunun etkisi istatistiksel olarak önemli bulunmuştur. Lise ve üniversite mezunu kadınların yeni çıkan ürünleri izleme oranları ilkokul mezunu kadınlara göre daha yüksektir (F=10,874 p< 0,01).

Çizelge 3. Kadınların İş Kolaylaştırıcı Yöntemleri Kullanma Durumları Üzerine Öğrenimin Etkisi (Oneway ANOVA)

<i>Evle İlgili İşlerde İş Kolaylaştırıcı Yöntemleri Kullanma Durumları</i>	Kareler Toplamı	F	p	Scheffe
Yeni bir ürünü hiç denemeden reddeder misiniz?	,583	,409	,746	
Sonuçlarından emin olmasanız bile yeni fikirlere açık mısınız?	4,144	2,908	,035	2-4
Önerilen yöntemleri acil durumlar dışında da kullanır mısınız?	10,948	7,302	,000	2-3,2-4
İş adımlara böler misiniz?	12,802	10,746	,000	1-3,1-4
Bazı işlem basamaklarını/ adımları atlar ya da bazılarını birleştirir misiniz?	4,295	3,135	,026	
Yeni yemekleri ve pişirme yöntemlerini öğrenmeye çalışır mısınız?	12,245	10,871	,000	1-3,1-4
Ürün ve malzemeler konusundaki değişiklikleri izler misiniz?	10,963	7,954	,000	1-2,1-3
Arkadaşlarınız ve yakınlarınızla iş kolaylaştırma konularını tartışır mısınız?	9,957	7,551	,000	1-2,1-3,1-4
Piyasaya çıkan yeni ürünleri izler misiniz?	14,942	10,874	,000	1-3,1-4
İş yaparken her iki elinizi birlikte kullanır mısınız?	,934	1,292	,278	
Gidiş-gelişi önlemek için tepsi, sini veya servis arabası kullanır mısınız?	,304	,215	,886	
Kirli kapları eviyeğin sağında mı depoluyorsunuz?	5,685	2,221	,086	
Ütüleme sırasında ütü masası kullanıyor musunuz?	1,877	3,321	,020	
Ütülemede buharlı ve pres ütü kullanıyor musunuz?	,701	,963	,411	
Çamaşırları asarken, çamaşır sepetini yüksek bir obje üzerine yerleştirir misiniz?	1,038	,572	,634	
Ev temizliğini yaparken elektrikli süpürgeğin kol uzunluğu ve/veya fırçanın boyu eğilmeyi önleyecek kadar uzun mu?	,360	,301	,825	

Öğrenim durumu= 1: İlkokul, 2: Ortaokul, 3:Lise, 4:Üniversite / Yüksekokul Sd=3 *p < 0,05 **p < 0,01

3.5.Kadınların evle ilgili iş kolaylaştırıcı yöntemlere ilişkin görüşleri

Kadınların "Bireyin potansiyeli arttıkça iş verimi de artar" (t=2,555 F=,4,548 p<0,05), "Kullanılan araç -gereçler ve çalışma alanları değiştirilerek ya da yeniden düzenlenerek iş kolaylaştırılabilir" (t=2,210 F=12,937 p<0,05), "İşin yapılmasındaki adımlar/işlem basamakları değiştirilerek iş kolaylaştırılabilir" (t=2,777 F=9,925 p<0,01), "Verimlilik artışı bireyden çok kullanılan aracın niteliğine bağlıdır"(t=3,01 F=1,546 p<0,01) ifadelerinde çalışan ve çalışmayan kadınlar arasındaki farklılık istatistiksel olarak önemli bulunmuştur. Bu ifadelerde çalışan kadınlarının ortalamalarının ev kadınlardan daha yüksek olduğu, "Evle İlgili işlerde alışlagelmiş yöntemlerin değiştirilmesi zordur" (t=-2,883 F=,008 p<0,01), "Araçla yapılan iş araçsız yapılan oranla daha iyi sonuç verir " (t=-4,624 F=21,013 p<0,01), "Vücut duruşu, hareketlerin sayısı ve çeşidi değiştirilerek iş kolaylaştırılabilir"(t=-4,148

F=31,029 P< 0,01) ifadelerinde ise ev kadınlarının ortalamalarının çalışan kadınlardan daha yüksek olduğu ve bunun da istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 4. Çalışan ve Çalışmayan Kadınların Evle İlgili İş Kolaylaştırma Yöntemlerine İlişkin Görüşleri (t testi)

<i>Evle İlgili İşlerde İş Kolaylaştırıcı Yöntemlere İlişkin Görüşler</i>	<i>X</i>	<i>t</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Evle ilgili işler rutin faaliyetler olup, planlama yapmayı gerektirmez.	2,8963 3,0000	-,557	,344	,578
Bireyin potansiyeli arttıkça iş verimi de artar.	4,5159 4,2426	2,555	4,548	,011*
Sevilen işlerde verim, sevilmeyenlerden daha yüksektir.	4,5079 4,6176	-1,154	2,562	,249
İş yaparken eğilip kalkma ve yüksek bir yere erişmede daha fazla enerji tüketilir.	4,3095 4,1838	1,022	,029	,308
İşin planlı bir şekilde yapılması yorgunluğu ve iş verimini etkilemez.	3,4048 3,4265	-,141	4,482	,888
Oturarak yapılan faaliyetler, ayakta durarak yapılanlara göre daha yorucudur.	3,0397 3,1029	-,414	8,947	,679
İşin yapılma şekli iş verimini ve harcanan zamanı etkilemez.	3,6429 3,5882	,373	,567	,709
Zihinsel güç ve planlama yapmayı gerektiren işler, diğerlerine göre daha az yorucudur.	3,1587 3,0737	,506	12,529	,613
Verimlilik artışı bireyden çok kullanılan aracın niteliğine bağlıdır.	2,4762 2,0221	3,01	1,546	,002*
Evle ilgili işlerde alışlagelmiş yöntemlerin değiştirilmesi zordur.	3,4762 3,9044	-2,883	,008	,004*
Araçla yapılan iş araçsız yapılan oranla daha iyi sonuç verir.	3,7698 4,3971	-4,624	21,013	,000**
İşin nasıl yapılacağıın bilinmesi bireye zaman kazandırır.	4,5714 4,3971	1,652	2,848	,100
Vücut duruşu, hareketlerin sayısı ve çeşidi değiştirilerek iş kolaylaştırılabilir.	1,9048 2,4412	-4,148	31,029	,000**
Kullanılan araç- gereçler ve çalışma alanları değiştirilerek ya da yeniden düzenlenerek iş kolaylaştırılabilir.	4,0556 3,7574	2,210	12,937	,028
İşin yapılmasındaki adımlar / işlem basamakları değiştirilerek iş kolaylaştırılabilir.	4,0714 3,7574	2,777	9,925	,006**
Son üründe/ çıktıda değişiklik yapmak işi kolaylaştırabilir.	3,4444 3,2941	1,129	4,510	,260
İşin yapımında kullanılan materyal değiştirilerek iş kolaylaştırılabilir.	3,8492 3,8015	,399	,054	,690
Verimlilik artışı eğitimle ilgili değildir.	3,2540 2,9265	,100	1,787	0,075

Sd=1 *p < 0,05 ** p < 0,01

3.6. Kadınların Evle İlgili İş Kolaylaştırıcı Yöntemlerine İlişkin Görüşlerine Öğrenimin Etkisi

"Evle ilgili işlerde alışlagelmiş yöntemlerin değiştirilmesi zordur" ifadesine kesinlikle katılanların oranlarının ilköğrenimli ve ortaöğrenimli kadınlarda lise ve üniversite, mezunu kadınlara kıyasla daha yüksek olduğu ve bu farklılığın da istatistiksel olarak önemli bulunduğu belirlenmiştir. (F=13,027 p< 0,01). "Araçla yapılan iş araçsız yapılan oranla daha iyi sonuç verir" ifadesine kesinlikle katılan kadınların oranının ilköğrenimli mezunu kadınlarda üniversite mezunu kadınlardan daha yüksek olduğu saptanmıştır (F=4,850 p<0,01).

“Vücut duruşu, hareketlerin sayısı ve çeşidi değiştirilerek iş kolaylaştırılabilir” ifadesine kesinlikle katılanların oranının lise ve üniversite mezunu kadınlarda ilkököl mezunu kadınlara oranla daha yüksek olduğu ve bu farklılığın istatistiksel olarak anlamlı bulunduğu belirlenmiştir (F=6,561 p<0,01). "Kullanılan araç gereçler ve çalışma alanları değiştirilerek ya da yeniden düzenlenerek iş kolaylaştırılabilir" (F=7,634 p< 0,01)", "işin yapılmasındaki adımlar / işlem basamakları değiştirilerek iş kolaylaştırılabilir (F= 6,364 p< 0,01)" ifadelerine kesinlikle katılanların ve katılanların oranlarının lise ve üniversite mezunu kadınlarda ilkököl mezunu kadınlara oranla daha yüksek bulunduğu belirlenmiştir. “Verimlilik artışı eğitimle ilgili değildir (F=10,401 p< 0,01)” ifadesine kesinlikle katılanların oranının ilkököl mezunu kadınlarda ortaokul, lise ve üniversite mezunu kadınlara kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 5. Kadınların Evle İlgili İşlerde İş Kolaylaştırıcı Yöntemlere İlişkin Görüşleri Üzerine Öğrenimin Etkisi (Oneway ANOVA)

<i>Evle İlgili İşlerde İş Kolaylaştırıcı Yöntemlere İlişkin Görüşler</i>	Kareler Toplamı	F	p	Scheffe
Evle ilgili işler rutin faaliyetler olup, planlama yapmayı gerektirmez	20,435	3,116	0,027	
Bireyin potansiyeli arttıkça iş verimi de artar.	4,367	1,926	,126	
Sevilen işlerde verim, sevilmeyenlerden daha yüksektir.	,665	,372	,773	
İş yaparken eğilip kalkma ve yüksek bir yere erişmede daha fazla enerji tüketilir.	4,069	1,376	,250	
İşin planlı bir şekilde yapılması yorgunluğu ve iş verimini etkilemez.	14,944	3,289	0,021	
Oturarak yapılan faaliyetler, ayakta durarak yapılanlara göre daha yorucudur.	4,634	1,014	,387	
İşin yapılma şekli iş verimini ve harcanan zamanı etkilemez.	10,856	2,643	0,050	
Zihinsel güç ve planlama yapmayı gerektiren işler, diğerlerine göre daha az yorucudur.	9,024	1,639	,181	
Verimlilik artışı bireyden çok kullanılan aracın niteliğine bağlıdır.	4,435	,995	,396	
Evle ilgili işlerde alışlagelmiş yöntemlerin değiştirilmesi zordur.	50,933	13,027	,000**	1-3, 1-4, 2-3, 2-4
Araçla yapılan iş araçsız yapılan oranla daha iyi sonuç verir.	18,077	4,850	,003**	1-4
İşin nasıl yapılacağıнын bilinmesi bireye zaman kazandırır.	4,113	1,888	,132	
Vücut duruşu, hareketlerin sayısı ve çeşidi değiştirilerek iş kolaylaştırılabilir	21,493	6,561	,000**	1-3, 1-4
Kullanılan araç- gereçler ve çalışma alanları değiştirilerek ya da yeniden düzenlenerek iş kolaylaştırılabilir.	25,725	7,634	,000**	1-3, 1-4
İşin yapılmasındaki adımlar / işlem basamakları değiştirilerek iş kolaylaştırılabilir	16,165	6,364	,000**	1-3, 1-4
Son üründe/ çıktıda değişiklik yapmak işi kolaylaştırabilir	5,664	1,665	,175	
İşin yapımında kullanılan materyal değiştirilerek iş kolaylaştırılabilir.	,906	,320	,811	
Verimlilik artışı eğitimle ilgili değildir.	62,378	10,401	,000**	1-2, 1-3, 1-4

4.SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonuçları çalışan kadınlarda, işi adımlara bölen, sonuçlarından emin olmasa bile yeni fikirlere açık olan, ürün ve malzemeler konusundaki değişiklikleri izleyen, piyasaya çıkan yeni ürünleri takip eden, yeni yemekleri pişirme yöntemlerini denemeye çalışan ve arkadaşları ya da yakınları ile iş kolaylaştırma yöntemlerini tartışanların oranlarının çalışmayan kadınlardan daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bu durum çalışan kadınların yenilikleri çalışmayan kadınlara kıyasla daha fazla takip ettikleri sonucunu ortaya koymuştur.

Yeni ürünleri denemeden reddetmeyenlerin oranı 46 yaş ve daha üst yaş grubundaki kadınlarda diğer yaş gruplarındaki kadınlardan daha yüksek iken, yeni yemekleri pişirme yöntemlerini öğrenmeye çalışma, piyasada çıkan yeni ürünleri takip etme ve arkadaşları ya da yakınları ile iş kolaylaştırma konularını tartışma bakımından ise 46 yaş ve daha üst yaş grubundaki kadınların oranının diğer yaş grubundaki kadınlara kıyasla daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Üniversite ve lise mezunu kadınların diğer öğrenim grubundaki kadınlara kıyasla önerilen yöntemleri acil durumlar dışında da daha fazla kullanmakta olduğu ve işi adımlara böldüğü, yeni yemekleri pişirme yöntemlerini öğrenmeye çalıştıkları ve piyasaya çıkan ürünleri daha fazla takip ettikleri araştırma sonucunda ortaya konmuştur. İlkokul mezunu kadınların ise arkadaşları veya yakınları ile iş kolaylaştırıcı yöntemleri diğer öğrenim grubundaki kadınlardan daha çok tartıştıkları belirlenmiştir.

Kadınların "*Bireyin potansiyeli arttıkça iş verimi de artar*" ($t=2,555$ $F=,4,548$ $p<0,05$), "*Kullanılan araç -gereçler ve çalışma alanları değiştirilerek ya da yeniden düzenlenerek iş kolaylaştırılabilir*" ($t=2,210$ $F=12,937$ $p<0,05$), "*İşin yapılmasındaki adımlar/işlem basamakları değiştirilerek iş kolaylaştırılabilir*" ($t=2,777$ $F=9,925$ $p<0,01$), "*Verimlilik artışı bireyden çok kullanılan aracın niteliğine bağlıdır*"($t=3,01$ $F=1,546$ $p<0,01$) ifadelerinde çalışan ve çalışmayan kadınlar arasındaki farklılık istatistiksel olarak önemli bulunmuştur. Bu ifadelerde çalışan kadınların ortalamalarının ev kadınlarından daha yüksek olduğu, "*Evle ilgili işlerde alışlagelmiş yöntemlerin değiştirilmesi zordur*" ($t=-2,883$ $F=,008$ $p<0,01$), "*Araçla yapılan iş araçsız yapılan oranla daha iyi sonuç verir*" ($t=-4,624$ $F=21,013$ $p<0,01$), "*Vücut duruşu, hareketlerin sayısı ve çeşidi değiştirilerek iş kolaylaştırılabilir*"($t=-4,148$ $F=31,029$ $P< 0,01$) ifadelerinde ise ev kadınlarının ortalamalarının çalışan kadınlardan daha yüksek olduğu ve bunun da istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda "*Evle ilgili işlerde alışlagelmiş yöntemlerin değiştirilmesi zordur*" ifadesine kesinlikle katılanların oranlarının ilköğrenimli ve ortaöğrenimli kadınlarda lise ve üniversite mezunu kadınlara oranla daha yüksek olması kadınların yeni yöntemleri benimsemesinde öğrenim durumunun etkili olduğu ve ilkokul ve ortaokul mezunu kadınların eski alışkanlıklarını bırakma ve yeni yöntemleri benimseme konusunda lise ve üniversite mezunu kadınlara kıyasla daha fazla zorlandıklarını ortaya koymaktadır. "*Verimlilik artışı eğitimle ilgili değildir*" ifadesine kesinlikle katılanların oranının ilkokul mezunu kadınlarda ortaokul, lise ve üniversite mezunu kadınlara kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durum ilkokul mezunu kadınların eğitim konusunda diğer öğrenim grubundaki kadınlara kıyasla daha bilinçsiz olduklarını vurgulamaktadır.

Sonuç olarak kadınların yaşı, çalışma durumu ve öğrenim durumu ne olursa olsun ev işlerini kolaylaştırmada ilk adım her işe ilişkin tutumların belirlenmesi ve işin doğru yapıp

yapılmadığının araştırılmasıdır. Bu nedenle iş; niçin yapılıyor, nasıl yapılıyor, iş daha az zaman ve çaba harcayarak yapılabilir mi, çalışma yeri ve araç gereçler yeniden düzenlenerek daha uygun bir çalışma ortamı sağlanabilir mi, işin yürütülmesi için daha uygun ekipmanlar kullanılabilir mi gibi soruların cevaplandırılması gerekir. Hiç kimse işin yapımı ile ilgili bazı sonuçları görmeden mevcut alışkanlıklarını değiştirmek istemez. Bu nedenle yeni bir yöntemin davranışa dönüştürülmesi oldukça güç olmaktadır. İşin yapım yöntemlerinin düzeltilmesi ve yeni yöntemin yararlarının fark edilmesi, yorgunluğu ve harcanan zamanı azaltarak faaliyetin kolaylıkla planlanmasını ve daha verimli yürütülmesini sağlayabilir (6).

YARARLANILAN KAYNAKLAR

1. Deacon, R.E. and Firebaugh, F.M., 1981, **Family Resource Management, Principles and Applications**, Allyn and Bacon, Inc., Boston, 1981. *"alınmıştır"* Kalınkara, V ve Salman, M. 1996, Evle ilgili işlerde çalışma yöntemlerinin ve ortam koşullarının iyileştirilmesi: İş kolaylaştırma. *Verimlilik Dergisi*, 55–68.
2. Fitzsimmons, C., Goble, E. and Monhaut, G., 1953, **Easy Ways**, Purdue University, Extension Bulletin 391, Agricultural Extension Service, Indiana.
3. Kalınkara, V., Ersoy, A.F. ve Nazik, H, 1997, **Evde İş Kolaylaştırma ve Donanım Tasarımı**, *Ulusal Ev Ekonomisi Kongresi*, 6-7 Kasım 1997, Ankara. (s.180–188).
4. Kalınkara, V. ve Salman, M. 1996, **Evle İlgili İşlerde Çalışma Yöntemlerinin ve Ortam Koşullarının İyileştirilmesi: İş Kolaylaştırma**, *Verimlilik Dergisi*, 55–68.
5. Kundak, S., 1973, **İş Kolaylaştırma**, H.Ü.Ev Ekonomisi Yüksekokulu, Ev İdaresi ve Aile Ekonomisi Bölümü, (Basılmamış ders notları).
6. Nickell, P. and Dorsey, J.M., 1952, **Management in Family Living**, John Wiley and Sons, Inc., New York. *"alınmıştır"* Kalınkara V. ve Salman, M. 1996, Evle İlgili İşlerde Çalışma Yöntemlerinin ve Ortam Koşullarının İyileştirilmesi: İş Kolaylaştırma. *Verimlilik Dergisi*, 55–68.
7. Terzioğlu, G. 1988, **Kadınların Evle İlgili Günlük Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi**, *Ev Ekonomi Dergisi*, 4:10–18.